

Sygn. akt VII Ua 19/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

Sędziowie: SO Monika Roslan-Karasińska

SO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Anna Rempola

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2021 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania A. B. (1)

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w (...)

o ustalenie stopnia niepełnosprawności

na skutek apelacji wniesionej przez ubezpieczonego

od wyroku Sądu Rejonowego dla (...) W.

(...)Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 stycznia 2020 r. sygn. akt VI U 337/17

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania (...) pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

SSO Monika Roslan- Karasińska SSO Małgorzata Jarząbek SSO Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

W dniu 30 lipca 2020 r. Sąd Rejonowy dla (...)w W.

(...) Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydał wyrok w sprawie odwołania A. B. (1) od Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 31 sierpnia 2017 r. nr (...). (...).1.871.2017.MM, sygn. akt VI U 337/17, na podstawie którego zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zaliczył odwołującego się do osób niepełnosprawnych stopniu znacznym na stałe z przyczyn oznaczonych symbolami 10-N, 05-R, 11-I.

Na podstawie skarżonego orzeczenia z dnia 31 sierpnia 2017 r. Wojewódzki Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. uchylił orzeczenie Miejskiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 27 czerwca 2017 r. Od powyższej decyzji odwołanie wniosła M. W., reprezentująca A. B. (1), wnosząc o zmianę tego orzeczenia poprzez zaliczenie A. B. (1) do znacznego stopnia niepełnosprawności, dodanie symboli przyczyny niepełnosprawności „05-R„ i „11-I”, orzeczenie niepełnosprawności na okres bezterminowy, zmianę wskazań w pkt 7 - 8 i 10 - na wymaga oraz wskazania w pkt 9 na spełnia. W uzasadnieniu wskazała, że organ zaniechał szczegółowej analizy materiału dowodowego i nie przeprowadził badania podmiotowego i przedmiotowego sprawy. Nie przeprowadził badania syna i nie dokonał analizy dokumentacji medycznej. Podała, że A. B. (1) jest niezdolny do pracy zarobkowej, wymaga sprawowania opieki i udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych.

Sąd Rejonowy ustalił, że A. B. (1) urodził się z wadą genetyczną T. 21 (Zespół (...)) oraz wrodzoną wadą obu kończyn górnych pod postacią hipoplacji obu kciuków (szczętkowy kciuk lewej i prawej ręki). Niepełnosprawność jego datowana jest od urodzenia. Już wczesnodziecięcy rozwój psychoruchowy był znacznie opóźniony. Mówić zaczął w 5 roku życia ze znaczną wadą wymowy. W dniu (...) ukończył 16 lat. Obecnie ma obniżoną funkcję uwagi i pamięci, porusza się samodzielnie, ale jest niezgrabny ruchowo. Szybko się męczy. Ma problemy z wymową, zniekształconą artykulacją, ekspresję językową na poziomie prostych zadań. W zachowaniu ma problemy z kontrolą i rozpoznawaniem emocji u siebie i innych. Nie radzi sobie z lękiem i agresją. Prezentuje zachowania agresywne do rówieśników i nie potrafi nawiązywać relacji. Boi się ludzi, zwierząt i ma ataki paniki. Jest niedojrzały psychicznie, infantylny. Nie wykonuje czynności samoobsługowych, ma trudności z ubieraniem się, higieną. Reakcje wykazuje nieadekwatne do bodźca. Wymaga stałej pomocy i kontroli ze strony dorosłych. Pozostaje pod stałą opieką pediatry, endokrynologa, gastrologa, ortopedy, rehabilitanta i pedagoga. W szkole uczęszcza na zajęcia rewalidacyjne i logopedyczne.

W dniu 6 października 2017 r. Szkoła Specjalna do jakiej uczęszczał, w opinii o uczniu określiła rozwój umysłowy chłopca na poziomie niepełnosprawności umiarkowanej sprzężonej z niepełnosprawnością ruchową. Funkcjonowanie na terenie szkoły wymaga stałego wsparcia i kontroli ze strony nauczycieli, pomocy mu w obsłudze i higienie osobistej. Określono go jako chłopca niesamodzielnego, nie radzącego sobie w czynnościach dnia codziennego. Nie dbającego o higienę, często nie sygnalizującego potrzeb fizjologicznych. Podczas ubierania się wymaga pomocy przy czynnościach wymagających precyzji jak wiązanie butów, zapinanie guzików czy suwaka. W spożywaniu posiłków musi być nadzorowany z uwagi na dietę bezglutenową. Nie potrafi przewidzieć skutków swojego zachowania.

W zaświadczeniu lekarskim z dnia 2 kwietnia 2018 r. wydanym przez Poradnię Genetyczną (...) Szpitala (...) w L. wskazano, że Zespół (...) to zespół o charakterze wady genetycznej niemożliwy do wyleczenia, nierokujący poprawy. Wymaga stałej opieki specjalistycznej i intensywnej rehabilitacji w celu optymalizacji warunków rozwoju psychomotorycznego. Funkcjonowanie dziecka uzależnione jest od stałej obecności rodzica bądź opiekuna.

W dniu 23 maja 2017 r. matka chłopca wystąpiła z wnioskiem o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia. Skład orzekający Miejskiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności zaliczył A. B. (1) do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym, określił symbol przyczyny niepełnosprawności „01-U” do dnia 14 maja 2025 r. ze wskazaniem w pkt 1 - 4 i 7 - 9 nie dotyczy, w pkt 6 częściowa pomoc usługowa, w pkt 10 nie wymaga. Od powyższego orzeczenia odwołująca się wniosła odwołanie.

Orzeczeniem z dnia 31 sierpnia 2017 r. Nr (...) (...)1 (...)2017 Wojewódzki Zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności uchylił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej ustalenia zawartego w pkt 6 - korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług specjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki - i zmienił wskazanie na „wymaga” (orzeczenie - akta rentowe).

Sąd Rejonowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy oraz aktach (...), w tym na podstawie dołączonej dokumentacji medycznej oraz na podstawie opinii biegłych.

Sąd oddalił wnioski przedstawicielki ustawowej o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony M. W., o przesłuchanie w charakterze świadków D. K., A. W. oraz dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej z uwagi na fakt, że opinie biegłych były zgodne, a okoliczności sprawy wyjaśnione w stopniu umożliwiającym wydanie orzeczenia. Sąd oddalił wniosek przedstawicielki ustawowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rehabilitacji medycznej oraz uchylił postanowienie Sądu w zakresie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego logopedy jako zbędne dla rozstrzygnięcia. Sąd pominął również przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego immunologa jako dowód zbędny w świetle zgromadzonego materiału dowodowego oraz niemożliwy do przeprowadzenia na chwilę obecną.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że odwołująca się wniosła o zaliczenie jej syna A. B. (1) do znacznego stopnia niepełnosprawności, przyznanie ustalenia, że niepełnosprawność ma charakter trwały oraz dodatkowych symboli przyczyny niepełnosprawności „05-R” i „11-1” jak również pozytywne przyznanie wskazań w pkt 7, 8, 9 i 10 orzeczenia. W dalszej części Sąd Rejonowy przytoczył przepisy regulujące zasady ustalania niepełnosprawności oraz kwalifikowania osób do poszczególnych stopni niepełnosprawności określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz szczegółowe zasady określające procedurę ustalania stopnia niepełnosprawności określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Uznając, że rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie wymagało wiedzy specjalistycznej Sąd postanowieniem z dnia 30 listopada 2017 r. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego lekarza neurologa, psychiatry, logopedy oraz psychologa w celu ustalenia czy odwołujący się jest osobą niepełnosprawną oraz czy naruszenie sprawności organizmu jest trwale czy okresowe na jaki czas i kiedy powstało. Czy stan zdrowia małoletniego uzasadnia konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz czy występuje znacznie ograniczona możliwość samodzielnej egzystencji uzasadniająca konieczność stałej opieki lub pomocy innej osoby.

W opinii z dnia 16 marca 2018 r. biegły psycholog wskazała, że małoletni jest osobą niepełnosprawną od urodzenia na stałe. Wymaga on stałego współdziałania opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Występuje u odwołującego się znacznie ograniczona możliwość samodzielnej egzystencji, uzasadniająca konieczność stałej opieki lub pomocy innej osoby.

W opinii z dnia 28 maja 2018 r. biegła z zakresu neurologii wskazała, że małoletni wymaga wsparcia systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Z powodu niepełnosprawności wymaga stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie leczenia i rehabilitacji i edukacji. Nie spełnia przesłanek określonych w art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, nie ma istotnego ograniczenia w samodzielnym poruszaniu się i przemieszczaniu oraz nie istnieją okoliczności dające podstawy do wydania karty parkingowej. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wg wskazań lekarzy leczących. Podał, że orzeczenie jest niezgodne z opinią Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 31 sierpnia 2017 r. Odwołująca się zgłosiła zarzuty do opinii biegłego z zakresu neurologii.

W opinii z dnia 1 sierpnia 2018 r. biegła psychiatra rozpoznała u małoletniego Zespół (...), upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym, niepełnosprawność ruchową, zaburzenia koordynacji ruchowej, celiakię. Biegła orzekła, że jest on niepełnosprawny w stopniu znacznym, na stałe. Niepełnosprawność istnieje od urodzenia, ustalony stopień niepełnosprawności od 15 czerwca 2017 r. Wymaga stałej opieki drugiej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji (opinia psychiatry k. 56-58). Organ rentowy podtrzymał stanowisko wyrażone w orzeczeniu, wskazując że przyznanie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w dniu posiedzenia było w pełni zasadne. Zmiana stopnia niepełnosprawności na znaczny, możliwa jest jedynie w sytuacji, jeżeli nowe okoliczności spowodowały całkowitą zależność otoczenia, polegająca na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem.

W opinii z dnia 19 listopada 2018 r. biegły ortopeda stwierdził wrodzony brak kciuków obu rąk, boczne skrzywienie kręgosłupa szyjnego, piersiowego i lędźwiowego, płaskostopie poprzeczne obu stóp oraz niedorozwój umysłowy w stopniu umiarkowanym. Uznał A. B. (1) za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, z powodu schorzeń oznaczonych symbolami niepełnosprawności „05 - R” i „11-1” od urodzenia, na stałe. Uznał, że wymaga stałej opieki innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Istnieje potrzeba stałego współdziałania opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych,

opiekuńczych terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne placówki.

Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2019 r. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego chirurga ortopedy w celu ustalenia czy odwołujący się spełnia przesłanki z art 8 ust 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (postanowienie k. 101). W opinii z dnia 17 czerwca 2019 r. biegły ortopeda - traumatolog wskazał, że odwołujący się z powodów ortopedycznych nie spełnia przesłanek określonych w art 8 ust 3 a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym. W opinii uzupełniającej biegły w zakresie neurologii wskazał, że po przeanalizowaniu akt spray zmienia swoją opinię i uznaje, że A. B. (2) jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym od 15 czerwca 2017 r. na stałe z kodem niepełnosprawności 10-N i 05 - R. Utrzymała decyzje dot. Wskazań zawartych w pkt 9 i podała, że nie spełnia przesłanek określonych w art 8 ust 3 a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym podając, że zaburzenia koordynacji ruchowej z upośledzeniem czynności chodu występują w stopniu nie powodującym istotnego ograniczenia w samodzielnym poruszaniu się i przemieszczaniu i nie istnieją okoliczności dające podstawy do wydania karty parkingowej.

Uznając opinie biegłych za logiczne, spójne i nie budzące wątpliwości z punktu widzenia metodologii, poprawności, rzetelności i prawidłowości rozumowania, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zaliczył odwołującego do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym na stałe z przyczyn oznaczonych symbolami 10-N i 05 - R i 11 -1, opierając się na opiniach biegłych również co do pozostałych wskazań.

Apelację od powyższego wyroku złożyła w dniu 7 kwietnia 2020 r. (data nadania w placówce pocztowej) strona odwołująca, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie: 1) zmiany zaskarżonej decyzji przez usunięcie zaliczenia A. B. (1) do osób niepełnosprawnych z przyczyny określonej symbolem 1-U; 2) zmiany zaskarżonej decyzji poprzez zaliczenie A. B. (1) do osób niepełnosprawnych z przyczyny oznaczonej symbolem 10-N, oraz 3) oddalenia odwołania w zakresie żądania zmiany wskazań 7, 8 i 10 na „wymaga” oraz wskazania 9 na „spełnia”. Zaskarżanemu wyrokowi zarzucono:

A. w odniesieniu do zakresu zaskarżenia ad 1) i 2):

1. obrazę przepisów postępowania w postaci art. 232 zd. 2 KPC w zw. z art. 227 KPC i art. 278 § 1 KPC i w zw. art. 45 § 1 Konstytucji RP poprzez niewyjaśnienie w drodze opinii biegłego lekarza (w ocenie skarżącego internisty) dopuszczonej z urzędu, które przyczyny niepełnosprawności w największym i porównywalnym stopniu wpływają na życie A. B. (1) i należy je wymienić w orzeczeniu o niepełnosprawności - co należało zrobić z urzędu ze względu na brak reprezentacji A. B. (1) przez fachowego pełnomocnika oraz jego szczególną sytuację zdrowotną i życiową, w której ze względu na całkowitą nieporadność oraz długofalowe skutki orzeczenia o niepełnosprawności nie powinien ponosić konsekwencji działań i zaniechań osób go reprezentujących i organów władzy państwowej, gdyż będzie to stanowić pozbawienie prawa do sądu wynikającego z Konstytucji RP,

2. obrazę przepisu postępowania w postaci art. 233 § 1 KPC poprzez sprzeczną z zasadami logiki ocenę materiału dowodowego w postaci opinii biegłych psychologa, neurologa, ortopedy i psychiatry polegającą na wywiedzeniu z treści tych opinii, że biegli zgodnie wskazali na przyczyny niepełnosprawności oznaczone symbolami 10-N, 05-R i 11-1 podczas kodów tych nie wskazywała biegła psycholog, a zarazem wszyscy czterej biegli wskazywali także na przyczynę oznaczoną kodem 1-U stwierdzając, że u A. B. (1) występuje upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym - a zatem Sąd wyciągając wniosku pominął istotną przesłankę, co czyni cały syllogizm wadliwym,

3. obrazę przepisów postępowania w postaci art. 232 zd. 2 KPC w zw. z art. 227 KPC, art. 278 § 1 KPC i art. 286 KPC i w zw. art. 45 § 1 Konstytucji RP poprzez niewyjaśnienie w drodze uzupełniającej opinii-biegłego psychiatry dopuszczonej z urzędu, na jaki stopień niepełnosprawności kwalifikuje A. B. (1) upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym (co jest terminem medycznym i może się przekładać także na znaczny stopień niepełnosprawności), w sytuacji gdy biegli potwierdzili w opiniach fakt upośledzenia, lecz nie określili stopnia niepełnosprawności, który wywołuje - co należało zrobić z urzędu z przyczyn jak w punkcie 1.,

4. obrazę przepisów postępowania w postaci art. 232 zd. 2 KPC w zw. z art. 227 KPC i art. 278 § 1 KPC i w zw. art. 45 § 1 Konstytucji RP poprzez niewyjaśnienie w drodze opinii biegłego lekarza (w ocenie skarżącego internisty) dopuszczonej z urzędu, które przyczyny niepełnosprawności w największym i porównywalnym stopniu wpływają na życie A. B. (1) i należy je wymienić w orzeczeniu o niepełnosprawności - co należało zrobić z urzędu z przyczyn jak w punkcie 1.,

5. obrazę przepisów prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w zw. z § 5 ust. 1 pkt 2, § 13 ust. 2 pkt 9) oraz § 15 i § 32 ust. 2 pkt 1) i 10) oraz § 32 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności poprzez zaliczenie A. B. (1) do osób niepełnosprawnych z przyczyny oznaczonej symbolem 10-N, oraz poprzez niezaliczenie A. B. (1) do osób niepełnosprawnych z przyczyny oznaczonej symbolem 1-U, podczas gdy z opinii biegłych, opinii prywatnych oraz z okoliczności sprawy wynika jednoznacznie, że zaburzenia neurologiczne mają drugorzędny wpływ na życie A. B. (1) w porównaniu do upośledzenia umysłowego, w związku z czym należało stwierdzić przyczyny 1-U, 05-R i 11-1, a zarazem kod 1-U jest dla odwołującego się szczególnie ważny ze względu na uprawnienia do świadczeń, jakie ze sobą niesie,

B. w odniesieniu do zakresu zaskarżenia ad 3):

1. obrazę przepisu prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 KPC w zw. z art. 278 § 1 KPC poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego, polegające na przyjęciu, że A. B. (1) nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, co jest sprzeczne z treścią opinii biegłych: psychologa, neurologa, ortopedy i psychiatry, z których wprost wynika, że konieczność ta występuje i zarazem jest objęte zakresem wiadomości specjalnych, co do których Sąd nie może rozstrzygać samodzielnie,

2. obrazę przepisu prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 pkt 7) NiepU w zw. z § 5 ust. 1 pkt 1), § 13 ust. 1 pkt 11) oraz § 29 ust. 1 pkt 2) OrzNiepR poprzez niezastosowanie i stwierdzenie braku konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji - podczas gdy konieczność ta występuje u A. B. (1) i została potwierdzona opiniami: psychologa, neurologa, ortopedy i psychiatry,

3. obrazę przepisu prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 KPC w zw. z art. 278 § 1 KPC poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego, polegające na przyjęciu, że A. B. (1) nie wymaga stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, podczas gdy z opinii biegłych psychologa, neurologa i ortopedy wynika, że konieczność ta występuje i zarazem nie ma dowodów przeciwnych, a stanowisko biegłych stanowi wiadomości specjalne, co do których Sąd nie może rozstrzygać samodzielnie,

4. obrazę przepisu prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 pkt 8) NiepU poprzez błędną interpretację, polegającą na przyjęciu, że „dziecko” w rozumieniu tego przepisu to osoba poniżej 16 roku życia (tj. przyjęcie definicji z § 3 ust. 1, OrzNiepR), a nie zstępny, który spełnia przesłanki do przyznania tego wskazania w indywidualnie ocenionej sytuacji - co w niniejszej sprawie skutkowało przyjęciem, że A. B. (1) nie jest dzieckiem w rozumieniu tego przepisu i odmową ustalenia wskazania z art. 6b § 3 pkt 8) NiepU - co stanowi naruszenie reguły interpretacyjnej wyłączającej zawężające definiowanie terminu ustawowego przez rozporządzenie,

5. obrazę przepisu prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 pkt 8) NiepU w zw. z § 5 ust. 1 pkt 2), § 13 ust. 1 pkt 11) oraz § 29 ust. 1 pkt 3) i ust. 2 OrzNiepR poprzez stwierdzenie braku konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, pomimo że biegli: psycholog, neurolog i ortopeda orzekli, że współudział ten jest konieczny; oraz poprzez nieprawidłową interpretację, że „dziecko” w rozumieniu art. 6b § 3 pkt 8) to osoba, która nie ukończyła 16 roku życia,

6. obrazę przepisu postępowania w postaci art. 233 § 1KPC w zw. z art 278 § 1 KPC poprzez ustalenie, że A. B. (1) nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 8 § 3a pkt 1) ustawy Prawo o ruchu drogowym wbrew temu, że biegły ortopeda w opinii z 20 maja 2019 r. stwierdził, że do ustalenia tej przesłanki niezbędna jest opinia biegłego psychologa,

co oznacza, że jego wypowiedź o braku przyczyn ortopedycznych nie przesądzała o braku wskazania w ogóle i Sąd był związany wiadomościami specjalnymi zawartymi w tej opinii,

7. obrazę przepisów postępowania w postaci art. 232 KPC w zw. z art. 227 KPC, art. 278 § 1 KPC i 286 KPC i w zw. art. 45 § 1 Konstytucji RP poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu z uzupełniającej opinii psychologa w celu ustalenia, czy z przyczyn psychopatologicznych A. B. (1) spełnia przesłanki wskazane w art. 8 § 3a pkt 1) PrDrog - co należało zrobić z urzędu z przyczyn jak w punkcie 1,

8. obrazę przepisu prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 pkt 9) NiepU w zw. z § 5 ust. 1 pkt 2), § 13 ust. 1 pkt 11) OrzNiepR oraz art. 8 § 3a pkt 1) PrDrog poprzez przyjęcie, że A. B. (1) nie ma znacznie ograniczonych możliwości samodzielnego poruszania się w stopniu uzasadniającym przyznanie mu wskazania z art. 6b § 3 pkt 9) NiepU, podczas gdy ograniczenie takie występuje - a w konsekwencji niezasadne niezastosowanie tych przepisów i nieprzyznanie A. B. (1) wskazania 9,

9. obrazę przepisu postępowania w postaci art. 232 KPC w zw. z art. 278 § 1 KPC, art. 227 KPC i 236 § 1 KPC poprzez nieobjęcie tezą dowodową postanowienia z 30 listopada 2017 r. dopuszczonego z urzędu zlecenia biegłym orzeczenia, czy A. B. (1) wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju - co należało zrobić z urzędu z przyczyn jak w punkcie 1.,

10. obrazę przepisu postępowania w postaci art. 278 § 1 KPC i art. 316 § 1 KPC poprzez orzeczenie w przedmiocie prawa A. B. (1) do zamieszkiwania w odrębnym pokoju bez przeprowadzenia opinii biegłych, a więc bez wiadomości specjalnych, które uzasadniałyby takie orzeczenia,

11. obrazę przepisu prawa materialnego w postaci art. 6b § 3 NiepU w zw. z § 5 ust. 1 pkt 4) OrzNiepR i w zw. z art. 5 § 3 ustawy o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2133 ze zm., dalej (...)) poprzez przyjęcie, że A. B. (1) nie przysługuje prawo do zamieszkiwania w innym pokoju, pomimo że charakter jego schorzeń niewątpliwie tego wymaga.

W oparciu o powyższe zarzuty strona odwołująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy, poprzez zmianę decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z 31 sierpnia 2017 r., (...). (...).1. (...).2017.MM i zaliczenie odwołującego do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym na stałe z przyczyn oznaczonych symbolami 1-U, 05-R, II-I; zmianę wskazań w punktach 7, 8,10 na „wymaga” oraz zmianę wskazania w punkcie 9 na „spełnia” (k. 163-175 a.s.).

W odpowiedzi na apelację z dnia 29 lipca 2020 r. Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wniósł o jej oddalenie, wskazując, że nie podziela zarzutów podniesionych przez stronę odwołującą (k. 188 a.s.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja skutkowałą uchyleniem skarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Z kolei zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Pojęcie „istoty sprawy”, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnego, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego co było przedmiotem sprawy, a więc gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania lub też zarzutów merytorycznych strony i w swym rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest rzeczywistym przedmiotem sporu. Co do zasady zatem przez pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” należy rozumieć nierozstrzygnięcie żądań stron, czyli niezalążnienie przedmiotu sporu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 września 2002r., IV CKN 1298/00, LEX nr 80271; z dnia 6 lutego 2019 r., II PK 290/17).

W ocenie Sądu Okręgowego skarżone rozstrzygnięcie wymyka się kontroli instancyjnej nie tylko z uwagi na istotne wątpliwości co do pełnego rozpatrzenia istoty sporu – wyraźnie sygnalizowane na tle wywiedzonego przez stronę odwołującą środka zaskarżenia – lecz również wyraźne braki w zakresie prawidłowego przedstawienia motywów skarżonego orzeczenia.

Przedmiotem postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym była kontrola orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 31 sierpnia 2017 r. nr (...). (...).1. (...).2017. Na podstawie tego orzeczenia uchylono orzeczenie Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 27 czerwca 2018 r. w części dotyczącej ustalenia zawartego w pkt 6 - korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług specjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki - i zmieniono wskazanie na „wymaga”. Skład orzekający (...) w orzeczeniu z 27 czerwca 2018 r. zaliczył A. B. (1) do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym, określił symbol przyczyny niepełnosprawności „01-U” do dnia 14 maja 2025 r., ze wskazaniami: w pkt 1-4 i 7-9 – nie dotyczy; w pkt 6 – częściowa pomoc usługowa; w pkt 10 – nie wymaga. Odwołujący się – zastępowany przez matkę, M. W. – domagał się zmiany skarżonego orzeczenia (...) poprzez: zaliczenie A. B. (1) do znacznego stopnia niepełnosprawności z symbolami: 01-U, 05-R, 11-I (dodanie 05-R, 11-I); orzeczenie niepełnosprawności na okres bezterminowy oraz zmianę wskazań w punktach 7-8 i 10 na „wymaga” oraz w pkt 9 na „spełnia”.

Przy tak określonej istocie sporu prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy winno opierać się w szczególności na przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573). Ustawa wyróżnia trzy stopnie niepełnosprawności, zdefiniowane w art. 4 ust. 1-3. Zgodnie z treścią tego przepisu, do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Należy przy tym zaznaczyć, że przesłanką umożliwiającą zakwalifikowanie danej osoby do znacznego stopnia niepełnosprawności jest niezdolność tej osoby do samodzielnej egzystencji. Niezdolność do samodzielnej egzystencji, zgodnie z art. 4 ust. 4 ww. ustawy, oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Zgodnie natomiast z art. 6b ust. 3 ww. ustawy w orzeczeniu powiatowego zespołu ustala się niepełnosprawność albo stopień niepełnosprawności, nie więcej niż trzy symbole przyczyn niepełnosprawności oraz wskazania dotyczące w szczególności:

- 1) odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby;
- 2) szkolenia, w tym specjalistycznego;
- 3) zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej;
- 4) uczestnictwa w terapii zajęciowej;
- 5) konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
- 6) korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- 7) konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
- 8) konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;

9) spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 110, z późn. zm.), przy czym w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 10-N (choroba neurologiczna) lub 07-S (choroby układu oddechowego i krążenia).

W kontekście powyższego należy zauważyć, że o zaliczeniu osoby do danego stopnia niepełnosprawności decydują nie tylko kryteria medyczne, lecz również psychiczne i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Ustalenie stopnia niepełnosprawności następuje na zasadach określonych w odrębnej procedurze, normowanej przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r.

w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2027). Zgodnie z § 29 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia przy kwalifikowaniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę takie kryteria jak: 1) niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu; 2) konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem, a także 3) konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych. Przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych, zgodnie z ust. 2 ww. przepisu, rozumie się przy tym konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3.

Na mocy skarżonego rozstrzygnięcia uwzględniono jedynie część żądań strony odwołującej – w zakresie, w jakim domagała się ustalenie znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe z symbolami 05-R, 11-I, a dodatkowo również z symbolem 10-N. Już zatem powyższe stwierdzenie prowadzi do uznania, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sporu, bowiem w sentencji skarżonego wyroku nie zawarł rozstrzygnięć, które obejmowałyby swoim zakresem każde z podniesionych w odwołaniu roszczeń, w tym w szczególności dotyczących ustalenia zmiany pkt 7-10 orzeczenia (...) z 31 sierpnia 2017 r. Zastosowane przez Sąd Rejonowy sformułowanie sentencji wyroku wskazuje na częściowe uwzględnienie roszczeń odwołującego („zmienia decyzję w ten sposób, że...”), co jedynie w domyśle oznacza oddalenie pozostałych roszczeń zgłoszonych w odwołaniu. Takiego jednak wniosku nie sposób jednoznacznie stwierdzić na gruncie lektury uzasadnienia skarżonego wyroku, gdyż Sąd ten nie wyjaśnił – oprócz orzeczenia o zmianie pkt 8 – czy pozostałe zgłaszane przez powoda roszczenia są zasadne czy też nie. Co więcej, skarżony wyrok w obecnym kształcie wykracza poza zakres żądania odwołującego, który kwestionował orzeczenia (...) z 31 sierpnia 2017 r. w zakresie w jakim organ przyjął za przyczynę niepełnosprawności symbol 01-U (upośledzenie umysłowe), lecz żądał przyjęcia tego symbolu jako przyczynę niepełnosprawności w stopniu znacznym, przy jednoczesnym dodaniu symboli 05-R oraz 11-I.

W tym też kontekście Sąd Okręgowy podzielił w całej rozciągłości stanowisko skarżącego, zgodnie z którym Sąd Rejonowy nie poddał należytej analizie kwestii stanu zdrowia psychicznego odwołującego się. Z bezspornych ustaleń faktycznych wynika, że A. B. (1) urodził się z wadą genetyczną T. 21 (Zespół (...)) oraz wrodzoną wadą obu kończyn górnych pod postacią hipoplacji obu kciuków, datowaną od urodzenia. Rozwój psychoruchowy odwołującego był znacznie opóźniony na etapie wczesnodziecięcym, zaczął mówić w 5 roku życia ze znaczną wadą wymowy. Aktualnie odwołujący ma obniżoną funkcję uwagi i pamięci, porusza się samodzielnie, ale jest niezgrabny ruchowo, szybko się męczy, ma problemy z wymową, zniekształconą artykulacją, ekspresję językową na poziomie prostych zadań. W zachowaniu przejawia problemy z kontrolą i rozpoznawaniem emocji u siebie i innych, nie radzi sobie z lękiem i agresją, prezentuje zachowania agresywne do rówieśników i nie potrafi nawiązywać relacji. Boi się ludzi, zwierząt i ma ataki paniki, jest niedojrzały psychicznie, infantylny, wykazuje reakcje wykazuje nieadekwatne do

bodźca. Nie wykonuje czynności samoobsługowych, ma trudności z ubieraniem się, higieną, wymaga stałej pomocy i kontroli ze strony dorosłych. Przedstawiony wyżej obraz występujących u odwołującego szerokich i dotkliwych zaburzeń w funkcjonowaniu, wywołanych stanem psychicznym, stanowiącym pochodną stwierdzonej u niego wady genetycznej, w ocenie Sądu Okręgowego należało uznać za dominujący z perspektywy oceny istniejącego u niego stopnia niepełnosprawności, jak również rzutujący na wszystkie aspekty jego funkcjonowania, których dotyczą stosowne punkty skarżonego orzeczenia (...) z 31 sierpnia 2017 r. – w szczególności, że jak wskazano wyżej, strona odwołująca wnosila o ustalenie znacznego stopnia niepełnosprawności m. in. ze wskazaniem symbolu przyczyny O1-U (upośledzenie umysłowe). Powyższa kwestia nie budziła przy tym wątpliwości samych organów orzeczniczych, które zarówno we wskazanym wyżej orzeczeniu (...) z 31 sierpnia 2017 r., jak i w częściowo uchylonym przez to orzeczenie orzeczeniu (...) z 27 czerwca 2017 r. wskazywały upośledzeniem umysłowe jako przyczynę stwierdzenia umiarkowanego stopnia niepełnosprawności – matka odwołującego domagała się natomiast zmiany orzeczenia w ten sposób, iż przyczyna ta skutkuje istnieniem u odwołującego niepełnosprawnością w stopniu znacznym. Tymczasem powyższa kwestia została przez Sąd Rejonowy całkowicie pominięta, mimo iż stan zdrowia psychicznego odwołującego był przedmiotem analizy biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, którzy jednoznacznie potwierdzili, iż stwierdzone u niego upośledzenie w sferze psychicznej winno skutkować orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym. Z tej perspektywy należy zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, zgodnie z którym Sąd Rejonowy rozstrzygając o zmianie orzeczenia w zakresie określenia symbolu przyczyny niepełnosprawności nie uwzględnił całokształtu okoliczności sprawy. Skala opisanych wyżej zaburzeń oraz jednoznaczne wnioski biegłych sądowych zdaniem Sądu Okręgowego przesądza o tym, iż pominięcie tej okoliczności i zmiana orzeczenia bez choćby potencjalnego uwzględnienia przyczyny niepełnosprawności wywołanej upośledzeniem umysłowym w skutkuje rozstrzygnięciem nieadekwatnym do całokształtu okoliczności, jakie miały znaczenie dla oceny stanu zdrowia odwołującego i w konsekwencji istoty sprawy. Dodatkowo w Sądzie Okręgowym stan zdrowia odwołującego oraz charakter występujących u niego schorzeń uzasadniał przy tym wzmożoną uwagę Sądu Rejonowego w zakresie dokonywanych w sprawie ustaleń faktycznych, a w konsekwencji prowadzonego postępowania dowodowego, w szczególności w zakresie przeprowadzenia dowodów z urzędu w przypadku niewystarczającej inicjatywy ze strony odwołującego, zastępowanego przez przedstawiciela ustawowego.

Powyższa okoliczność, jak zasygnalizowano wyżej, miała przy tym znaczenie dla prawidłowej oceny roszczenia strony odwołującej w pozostałym zakresie – to jest, w zakresie dotyczącym stosownych zmian orzeczenia (...) z 31 sierpnia 2017 r. co do punktów 7-10. Dobitym tego przykładem jest brak rozważenia przez Sąd Rejonowy zasadności roszczenia odwołującego o zmianę orzeczenia w pkt 7, tj. w zakresie stwierdzenia, iż wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Sąd Rejonowy nie przeprowadził w tym zakresie żadnych rozważań ani ocen, ograniczając się jedynie do przytoczenia i omówienia treści § 29 przepisami rozporządzenia Ministra gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności bez jednoczesnego odniesienia tego przepisu i poczynionych w tym zakresie ustaleń na sytuację odwołującego się. Tymczasem – mimo powołania się wprost na wnioski opinii w uzasadnieniu skarżonego rozstrzygnięcia – Sąd Rejonowy w całości pominął okoliczność, iż opiniujący w sprawie biegli sądowi jednogłośnie przyjęli stanowisko, zgodnie z którym u odwołującego występuje znacznie ograniczona możliwość samodzielnej egzystencji uzasadniająca konieczność stałej opieki lub pomocy innej osoby. Stwierdzenia w tym zakresie zostały ujęte w opinii psychologicznej (k. 30 a.s.), neurologicznej (k. 40 a.s.), psychiatrycznej (k. 58 a.s.), a także ortopedycznej (k. 80 a.s.). Mimo powołania się na stosowne przepisy w omawianym zakresie Sąd Rejonowy nie zastosował ich do dokonanych w sprawie ustaleń lub choćby wniosków opinii biegłych, które miał uznać za wiarygodne.

Za uzasadnione należało również przyjąć wątpliwości skarżącego w zakresie stwierdzenia przez Sąd Rejonowy, iż oznaczenie wskazane w pkt 8 (konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji) A. B. (1) – jako osoby która ukończyła 16 lat i posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności – nie dotyczy. Przytoczona w apelacji argumentacja oparta na wykładni systemowej art. 6b § 3 pkt 8 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych znajduje odzwierciedlenie w poglądach judykatury. W wyroku z dnia 8 lutego 2017 r. zapadłym w sprawie I UK 73/16 Sąd Najwyższy stwierdził,

że orzeczenie o ustaleniu stopnia niepełnosprawności osobie niepełnosprawnej, która ukończyła 16 rok życia, powinno zawierać pozytywne bądź negatywne wskazanie o konieczności stałego współudziału na co dzień „opiekuna dziecka” w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, który w przypadku opieki rodzicielskiej obejmuje nie tylko okres podlegania powszechnemu obowiązkowi szkolnemu do ukończenia 18 roku życia, ale także dalszy okres sprawowania „edukacyjnej” opieki w okresie kontynuowania przez niepełnosprawne dziecko nauki w szkole lub na studiach wyższych aż do ukończenia edukacji, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo do zakończenia studiów, jeżeli dziecko osiągnęło ten wiek będąc na ostatnim roku studiów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 lutego 2017 r., I UK 73/16). Również i w tym zakresie poczynione przez Sąd Rejonowy rozważania – ograniczające się do stwierdzenia, że odwołujący nie spełnia przesłanki wieku – należało uznać za niepełne, w szczególności, że opiniujący w sprawie biegli sądowi wyraźnie wskazywali na konieczność udziału opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji odwołującego.

W ocenie Sądu Okręgowego uzupełnienia ustaleń i rozważań wymagała również ocena spełnienia przez odwołującego przesłanki do uzyskania karty parkingowej (zmiana pkt 9 orzeczenia). Wprawdzie na tą okoliczność Sąd Rejonowy przeprowadził dowód z opinii biegłego ortopedy, który w opinii z 20 maja 2019 r. (k. 114 a.s.) stwierdził wprawdzie, że z powodów ortopedycznych nie ma wskazań do przyznania uprawnień do karty parkingowej, jednakże zwrócił przy tym uwagę na okoliczności psychopatologiczne oraz zasadność wypowiedzenia się w tym zakresie przez biegłego z zakresu psychologii. Taka okoliczności wymagała zatem rozważenia, czy istnienie u odwołującego przesłanki znacznego ograniczenia samodzielnego poruszania się – warunkujące przyznanie uprawnienia do karty parkingowej zgodnie z art. 8 ust. 3a pkt 1 u.p.r.d. – nie jest spowodowane czynnikami właściwymi dla innych specjalności medycznych. Nie bez znaczenia w tym kontekście były sygnalizowane w apelacji okoliczności wynikające z opinii neurologicznych i psychiatrycznych, w których u A. B. (1) stwierdzono obniżone napięcie siły mięśniowej, zaburzenia koordynacji ruchowej, niesprawny chód na poszerzonej podstawie, osłabioną koncentrację czy też nieprzewidywalność zachowania, co może mieć znaczenie z perspektywy oceny istnienia przesłanki znacznego ograniczenia samodzielnego poruszania się – w szczególności, że przy bezspornie znacznym stopniu niepełnosprawności powołane przez Sąd Rejonowy ograniczenia w zakresie przyczyn (dotyczące stopnia umiarkowanego) tracą na znaczeniu. Należy zaznaczyć, iż z treści cytowanego wyżej przepisu nie wynika, by znaczne lub umiarkowane ograniczenie samodzielnego poruszania się wynikało jedynie z przyczyn ortopedycznych, neurologicznych bądź jakichkolwiek innych związanych ściśle z upośledzeniem narządów ruchu, a tym samym nie jest wykluczona ocena spełnienia tej przesłanki z innych przyczyn medycznych.

Na gruncie powyższych rozważań należy również podkreślić, iż Sąd Rejonowy całkowicie pominął podniesione w odwołaniu roszczenie o zmianę orzeczenia (...) z 27 sierpnia 2017 r. w zakresie pkt 10 (prawo do zamieszkania w oddzielnym pokoju) z „nie wymaga” na „wymaga”. W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133) normatywną powierzchnię powiększa się o 15 m², jeżeli w lokalu mieszkalnym zamieszkuje osoba niepełnosprawna poruszająca się na wózku lub osoba niepełnosprawna, której niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. O wymogu zamieszkiwania w oddzielnym pokoju orzekają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Sąd Rejonowy w żaden sposób nie odniósł się do wspomnianego roszczenia – nie przesądził o możliwości jego dochodzenia w toku postępowania odwoławczego, nie przytoczył treści powyższych przepisów, nie poczynił w tym zakresie żadnych ustaleń, a w istocie nie prowadził w tym zakresie postępowania dowodowego – co znajduje potwierdzenie choćby w opiniach biegłych sądowych, których nie obejmowała teza dowodowa uwzględniająca potencjalne rozważenie, czy z uwagi na stan zdrowia odwołujący wymaga orzeczenia prawa do zamieszkania w oddzielnym pokoju.

Niezależnie od przedstawionych wyżej uchybień, zdaniem Sądu Okręgowego zasadnicze wątpliwości budzi również samo uzasadnienie skarżonego rozstrzygnięcia, które, co sygnalizowano w rozważaniach poprzednich, nie zawiera ustaleń ani ocen Sądu I instancji dotyczących części ze zgłaszanych przez stronę roszczeń. Zgodnie z art. 327¹ § 1 k.p.c.

uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Powyższe elementy są niezbędne, sąd jest bowiem zobowiązany do wyjaśnienia motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07). O uchybieniu art. 327¹ § 1 k.p.c. można mówić wtedy, gdy motywy wyroku nie zawierają wskazanych elementów pozwalających na kontrolę orzeczenia, weryfikację stanowiska sądu, zaś skarżący winien wykazać dla skuteczności stawianego w tym zakresie zarzutu, że nie ma z tej przyczyny możliwości jednoznacznej rekonstrukcji podstaw rozstrzygnięcia sprawy. W przypadku niniejszej sprawy zastrzeżenia Sądu Okręgowego budzi w szczególności część uzasadnienia dotycząca rozważań prawnych nad zasadnością odwołania, która w istocie sprowadza się do przytoczenia treści przepisów oraz wniosków opinii biegłych sądowych, z jednoczesną adnotacją o wiarygodności (prawidłowości, rzetelności) przedmiotowych opinii. O ile należy zgodzić się z wyrażonym przez Sąd Rejonowy poglądem, zgodnie z którym sąd jest związany wnioskami opiniujących w sprawie biegłych (w przypadku, gdy brak podstaw do kwestionowania fachowości tychże opinii), o tyle nie zwalnia to sądu z obowiązku dokonania własnych ustaleń w sprawie. To Sąd, nie biegły, dokonuje bowiem ustalenia faktów w danej sprawie. Rola biegłego sprowadza się do oceny danego zagadnienia z perspektywy informacji specjalnych, jak w przypadku niniejszej sprawy – z zakresu medycyny. Opinia biegłego ma na celu ułatwienie sądowi rozeznanie i zrozumienie dziedziny (rozstrzyganej kwestii) wymagającej wiadomości specjalnych, jego rola sprowadza się zatem do oceny danego zagadnienia z perspektywy posiadanego wykształcenia, kwalifikacji czy doświadczeń zawodowych. Wynikiem tego działania nie jest ustalenie przez biegłego danych okoliczności, lecz w istocie udzielenie Sądowi pomocy w ich prawidłowej ocenie oraz sformułowanie na ich podstawie wniosków, które sąd winien ocenić i w przypadku ich prawidłowości uwzględnić tak przy ustaleniu stanu faktycznego, jak i innych kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Okręgowego w uzasadnieniu skarżonego rozstrzygnięcia zabrakło rozważań Sądu Rejonowego w powyższym zakresie. Uzasadnienie wyroku sprowadza się do zacytowania opinii biegłych sądowych i jest pozbawione prezentacji rozważań jakie Sąd Rejonowy dokonał w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego spornych okoliczności sprawy, co w konsekwencji może budzić wątpliwości, czy Sąd ten dokonał własnych ustaleń i rozważań, czy też jego stanowisko sprowadzało się do automatycznego przyjęcia wniosków opinii. Rozważań tych nie wyczerpuje prosta konstatacja, iż Sąd podziela wnioski opinii biegłych, uznając sporządzone przez nich opinie za logiczne i fachowe. Brak szczegółowych rozważań w tym zakresie zaciemnia obraz procesu myślowego jaki Sąd ten przeprowadził rozstrzygając o zasadności (bądź ich braku) zgłaszanych przez odwołującego roszczeń. W tym kontekście należy również zwrócić uwagę choćby na zgłaszane wcześniej zastrzeżenia, dotyczące m. in. przytoczenia przez Sąd Rejonowy jednoznacznych stanowisk biegłych sądowych w zakresie ocen stanu zdrowia odwołującego, przy jednoczesnym braku odniesienia ich na tło dochodzonych przez stronę roszczeń i zaniechanie ujęcia stosownego rozstrzygnięcia w tym zakresie w sentencji wyroku.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, że skala oraz ranga omówionych wyżej uchybień uzasadniała uchylenie skarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sporu. O nierozpoznanie istoty sprawy można mówić, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy powództwa albo merytorycznych zarzutów pozwanego, ewentualnie gdy uzasadnienie Sądu ma tego rodzaju braki, że nie zawiera elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu – gdy braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, oceny dowodów i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, z 27 czerwca 2014 r., V CZ 41/14 i z 3 czerwca 2015 r., V CZ 115/14). Omówiony wyżej brak wspomnianych wyżej ustaleń, rozważań i rozstrzygnięć, w szczególności co do całokształtu podniesionych przez odwołującego roszczeń, uniemożliwia kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia, tym samym wydanie wyroku uchylającego było konieczne.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy ustali zakres sporu w oparciu o treść orzeczenia (...) z 31 sierpnia 2017 r. (przy uwzględnieniu treści zmienionego tym orzeczeniem orzeczenia (...) z 27 czerwca 2017 r.) oraz zakres żądania zmiany tego orzeczenia zgodnie z treścią odwołania, a w konsekwencji zakres ustaleń, jakie należy poczynić dla

prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Z tej perspektywy należy rozważyć, czy zebrany w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający dla dokonania ustaleń istotnych w powyższym zakresie, czy też wymaga uzupełnienia w celu wyjaśnienia wątpliwości zgłaszanych na tle wywiedzionej w sprawie apelacji. Niewątpliwie szczególną uwagę należy zwrócić na skutki, jakie stwierdzone u odwołującego schorzenia wywołują w sferze psychiki, co z kolei ma przełożenie na wszelkie aspekty jego codziennego funkcjonowania i w konsekwencji może rzutować na kompletność rozważań w zakresie rozstrzygnięcia, czy istnieją podstawy do przyjęcia symbolu O1-U jako przyczyny niepełnosprawności oraz czy odwołujący spełnia wymagania określone w pkt 7-10 skarżonego orzeczenia. Dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktów i oceny prawne winny znaleźć szczegółowe odzwierciedlenie w uzasadnieniu skarżonego wyroku.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 i 6 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku, o kosztach procesu za drugą instancję postanawiając zgodnie z przepisem art. 108 § 2 k.p.c.

SSO Monika Roslan-Karasińska SSO Małgorzata Jarząbek (spr.) SSO Agnieszka Stachurska

K.S.